

FI lausuntopyyntö VV

1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Kannonkosken kunta	Markku Vehkaoja	Markku Vehkaoja	27.3.2017	Kunnanhallitus

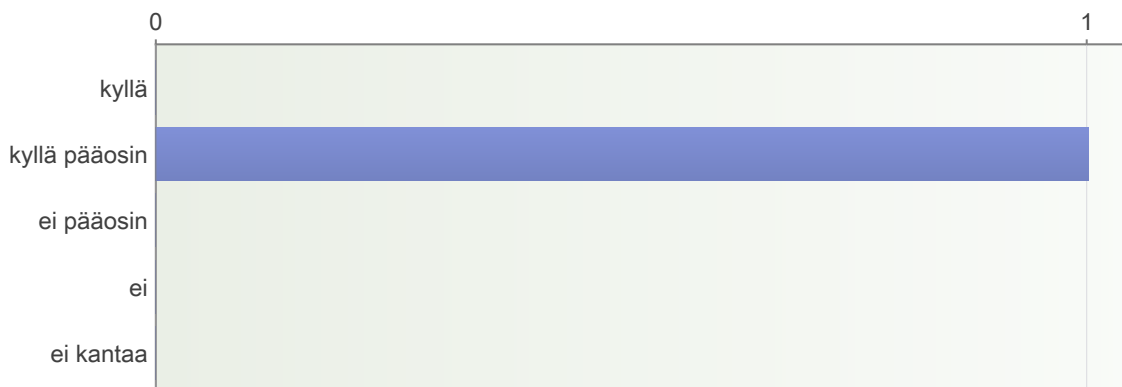
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

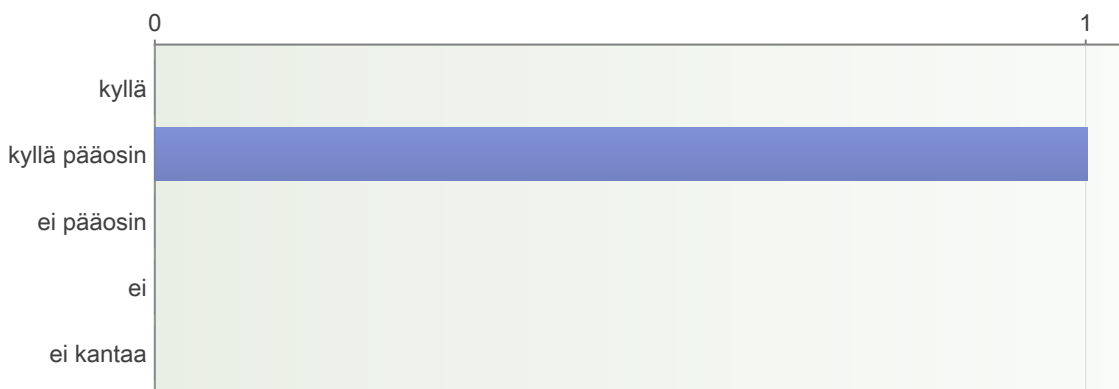
4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden lisääntymisen ja tuotannon hajauttamisen myötä järjestäjän on määriteltävä järjestettävän palvelukokonaisuudet ja palvelut huomattavasti nykyistä täsmällisemmin palvelulupauksiksi. Palvelulupaukset tarjoavat päättäjille ja kansalaisille konkreettiset välineet vaikuttaa järjestettäviin palveluihin ja niiden sisältöihin. Valinnanvapaus tuottaa palveluntuottajien kilpailua, joka lisää heidän intressejä asiakkaiden henkilökohtaisia tarpeita kohtaan.
Ehdotuksen mukaan palveluntuottajien on annettava maakunnalle selvitys siitä, miten asiakkaiden tarpeet ja osallistuminen on otettu huomioon palvelun tuottajan toiminnassa.
Kunnat hyötyisivät mahdollisuudesta omistaa yhtiömuodossa sote-keskuksia tasavertaisesti muiden toimijoiden kanssa. Tämä olisi ennen kaikkea asiakkaiden, mutta myös järjestämävastuussa olevien maakuntien etu, sillä se lisäisi uskottavia vaihtoehtoja palvelutuotantoon.
Valinnanvapauslakiluonnoksen keskeneräisyys vaikeuttaa maakunta- ja sote-uudistuksen muodostaman kokonaisuuden arviointia sekä tämän että muidenkin kysymysten osalta.
Palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden paranemista on vaikea arvioida. Riippuu palveluntuottajille asetettavista ehdoista ja tuottajien rahoituksesta, syntykö palvelutarjontaa myös harvaan asutuille seuduille. On mahdollista, että suoran valinnan palvelut, maksusetelipalvelut sekä asiakassetelipalvelut keskittyvät kaupunkiseuduille.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

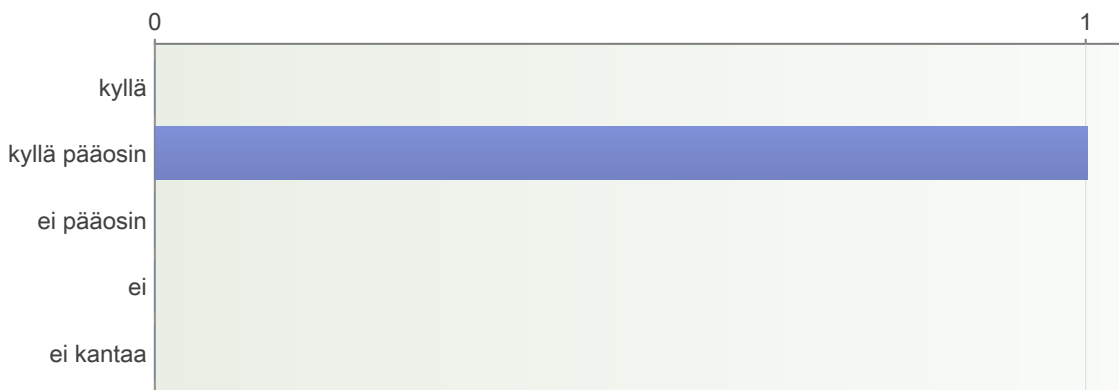
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ehdotukseen sisällytetty järjestäjän ja tuottajan erottaminen kannustaa järjestäjiä järjestämään palveluja aikaisempaa vahvemmin kansalaisten tarpeiden pohjalta. Valinnanvapaus tuottaa palveluntuottajien kilpailua, joka lisää heidän intressejä asiakkaiden henkilökohtaisia tarpeita kohtaan. Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihinsa toteutuvat erityisesti alueilla, joilla on valinnan mahdollisuuksia. On kuitenkin tärkeää huomata, että esitettävä valinnanvapausmalli on monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava. Sote-palvelujen luonteesta johtuen asiakkailta ja potilailla ei aina ole riittävästi tietoa valintansa perusteeksi. Valinnanvapaus voikin johtaa epätarkoituksenmukaisiin valintoihin. Lakiluonnoksessa jää epäselväksi, mitkä palvelut ovat valinnanvapauden piirissä ja mitkä liikelaitoksessa. Liikelaitoksen kieltä tuottaa valinnanvapauden piirissä olevia palveluita voi hajottaa asiakkaan palvelukokonaisuuden sen sijaan että parantaisi sitä. Esimerkiksi tehostetun palveluasumisen osalta on tärkeää, että asiakas saa suoran valinnan kokonaisuuteen kuuluvat palvelut siinä tehostetun palveluasumisen toimipisteessä, jossa hän on hoidettavana.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Edellytyksenä tälle on, että maakunnalla on oikeus määrittellä suoran valinnan palveluista ja maksu- ja asiakaseteleistä maksettavat korvaukset maakunnan alueella välimatkojen ja asukastiheyden sekä alueellisten palvelutarpeiden perusteella erisuuruiseksi.

Asiakkaiden mahdollisuutta saada omaan tilanteeseensa sopivia palveluja voisi vahvistaa määrittelemällä täsmällisemmin maakuntien velvollisuus asiakaseteleillä ja henkilökohtaisella budjetilla annettavista palveluista. Tähän liittyy myös em. näkemys maakuntien vahvemmassa roolista maksusetelipalveluiden määrittelyssä ja hinnoittelussa.

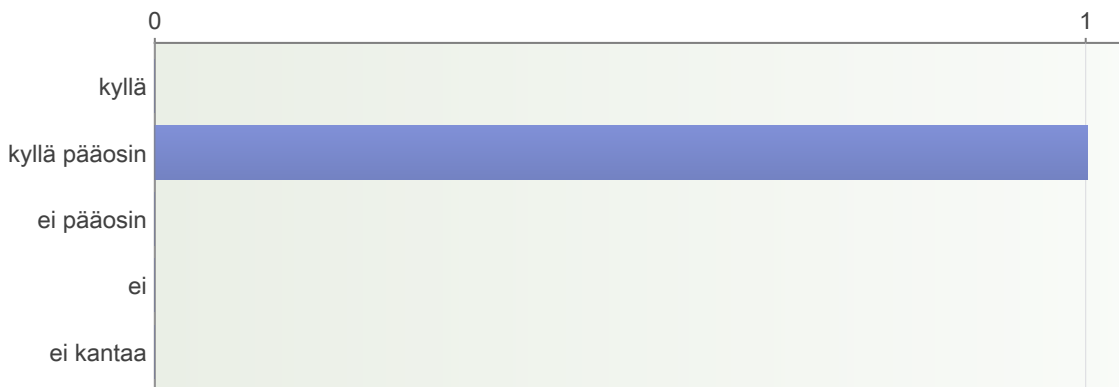
Ehdotettu valinnanvapaus ja sen myötä palvelutuottajien keskinäinen kilpailu kannustavat palveluntuottajia huomioimaan asiakkaiden tarpeita sekä erikoistumaan erilaisten asiakasryhmien palveluihin. Se puolestaan lisää asiakkaiden mahdollisuuksia saada omaan tilanteeseensa sopivia palveluja.

Kannonkosken kaltaisessa pienessä kunnassa on tosin epätodennäköistä, että palveluntarjonta lisääntyisi kilpailun myötä.

Esityksen mukainen uudistus lisää mahdollisuuksia hakeutua palveluihin ja jos tarjontaa on, asiakas voi valita itselleen sopivan palveluvaihtoehdon. Asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun hakeutuminen edellyttää asiakkaan kykyä arvioida omaa tilannetta, palveluntarvetta, verrata sitä tarjolla oleviin palveluvaihtoehtoihin ja hakeutua palveluun.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

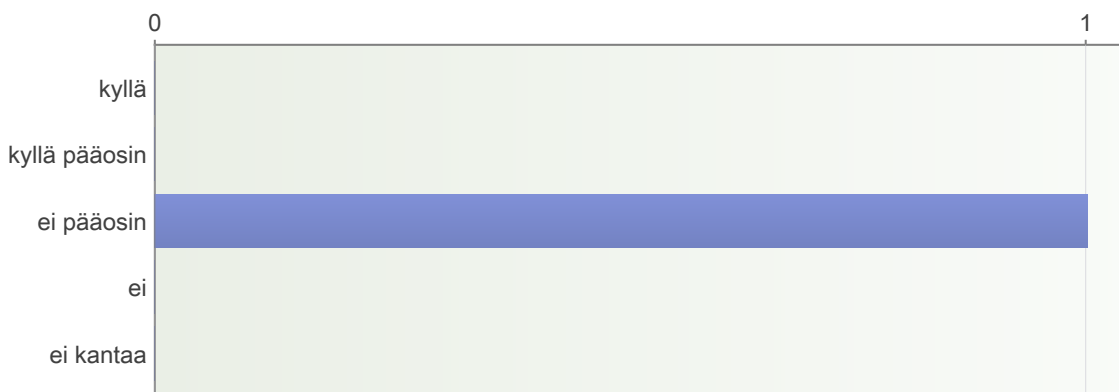
- Myös asiakkaiden mahdollisuutta saada yhteen sovitettuja palveluita tuetaan ehdotukseen sisältyvillä asiakassuunnitelmaa koskevilla määräyksillä.

Palvelujen yhteen sovittaminen eli integraatio on huomattavan haasteellista, jos valinnanvapaus toteutetaan esitetyllä tavalla. Sote-järjestämislakiluonnoksen mukaan maakunnan on huolehdittava laaja-alaisesti yhteen sovitettuja palveluita tarvitsevien asiakasryhmien ja asiakkaiden tunnistamisesta, palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien määrittelemisestä sekä asiakasta koskevan tiedon hyödyntämisestä eri tuottajien välillä.

Maksusetelijärjestelmä vaikeuttaa muutenkin vaikeasti hallittavaa kokonaisuutta. Sopimusten ja tuottajien valvonta edellyttää runsaasti asiantuntijaresursseja.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistus mahdollistaa vahvan kansallisen ohjauksen sekä palveluiden järjestämisen ja taloudellisten tavoitteiden yhteen sovittamisen.

Maakunnille mahdollistuu järjestäjinä palvelujen ja niiden sisällön määrittely sekä niistä palveluntuottajille maksettavat korvaukset kulloistenkin taloustavoitteiden mukaisesti.

Valinnanvapauden myötä voidaan myös taloudellista riskiä siirtää osin markkinoiden kannettavaksi.

Kustannusten kasvun hillintää tukee myös uudistukseen sisältyvä valinnanvapaus ja palvelutuotannon hajauttaminen, joka kannustaa palveluntuottajia kilpailemaan ja kehittämään toimintansa kustannusvaikuttavuutta.

Valinnanvapauden myötä parantuva palveluiden saatavuus tuo todennäköisesti julkisten palveluiden käyttäjiksi myös niitä, jotka ovat tällä hetkellä rahoittaneet perustason terveystalouden yksityisellä rahalla. Tämä voi osaltaan lisätä julkisia kustannuksia, ellei tätä onnistuta huomioimaan kapitaatiokorvauksia määriteltäessä.

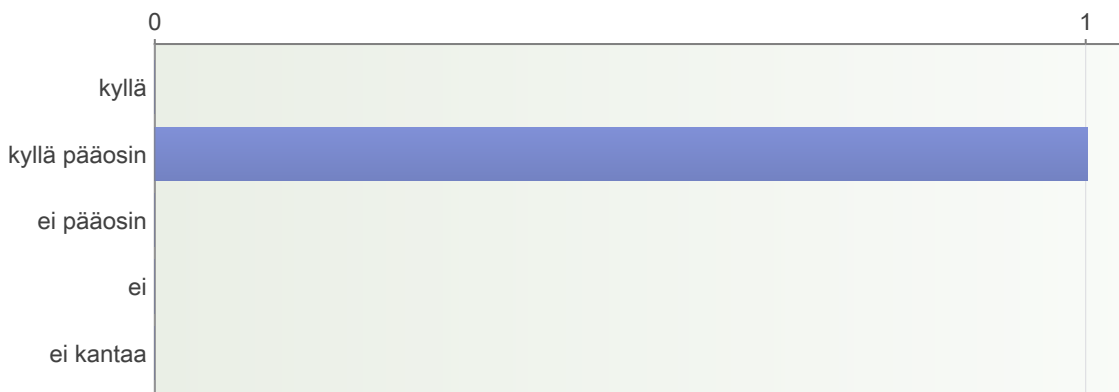
Valinnanvapauden toteuttaminen esitetyssä muodossa vaikeuttaa kustannusten hillintätavoitteen saavuttamista. Keskeisin syy on se, että malli rajoittaa maakunnan oikeutta päättää palvelujen tuotantotavasta ja ohjata palveluja kokonaisuutena. Kustannusten nousun riskejä aiheuttavat lisäksi ainakin järjestäjien sekä

tuottajien ICT-investointikustannukset, maakunnan, maakunnan liikelaitoksen ja tuottajien hallinnolliset tehtävät sekä valinnanvapausmalliin kuuluvat uudet elementit henkilökohtainen budjetti ja maksuseteli sekä suun terveydenhuollon suoran valinnan palvelut.

Pidemmällä aikavälillä kustannusten kasvun hillintä voi toteutua kilpailuasetelman synnyttämän tuotannollisen tehokkuuden ja alhaisempien kustannusten kautta ja toisaalta kansalaisten suuremman vastuun ottamisen ja omiin palveluihinsa osallistumisen kautta. Palveluntuottajille asetetuista ehdoista riippuen on mahdollista, että palvelujen tuottamistavat muuttuvat innovaatioiden myötä kustannustehokkaammiksi.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistukseen sisältyvä järjestämisen ja tuottamisen eriyttäminen vahvistaa demokratian toteutumista ja kansanvaltaisuutta, sillä palveluiden järjestäminen ja siihen liittyvät käytännöt ovat demokratian ja kansanvaltaisuuden näkökulmasta keskeisiä.

Uudistuksen myötä maakuntavaltuuston rooli palveluiden järjestämisessä vahvistuu.

Maakuntavaltuustojen vahvistamat palvelulupaukset voidaan valmistella tuotanto-organisaatioiden intressien sijaan kansalaisten palvelutarpeisiin perustuen. Palvelulupausten valmisteluun voidaan myös osallistaa kansalaisia ja palvelulupausten toteutumista voidaan seurata ja valvoa.

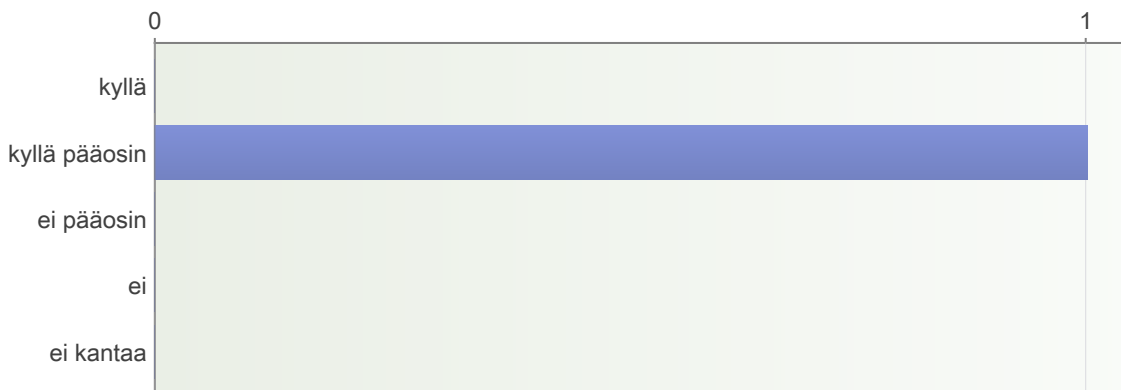
Demokratian ja kansanvaltaisuuden toteutumista kaventaa uudistuksessa sosiaali- ja terveysministeriölle määritetty rooli maakuntien ohjaamisessa.

Demokratian toteutumista vahvistaisi, jos eduskunta vahvistaisi vuosittain ministeriön ohjauksen pohjana käytettävät kansalliset palvelulupaukset ja palveluiden järjestämistä koskevat tavoitteet.

Demokratian toteutumisen esteenä on myös rahoituskuvio. Maakuntien verotusoikeus on syytä selvittää.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

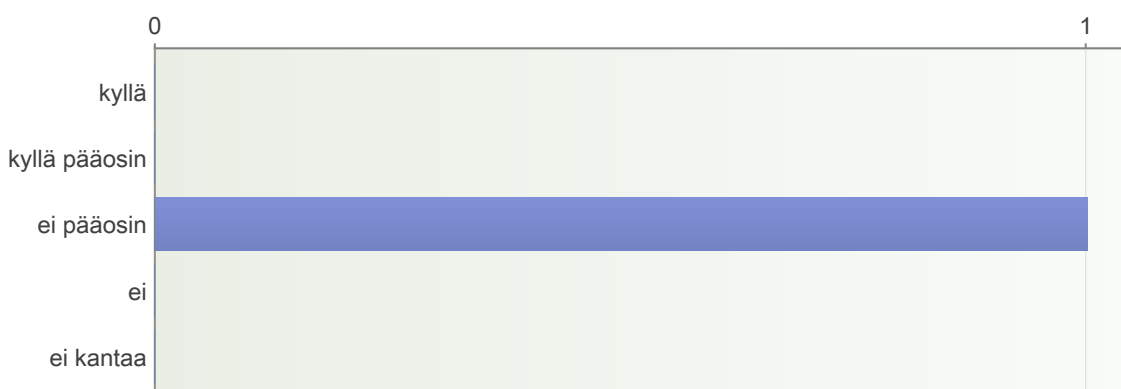
Vastaajien määrä: 1

- Uudistus antaa mahdollisuuden ja kannustaa toimintatapojen uudistamiseen ja palveluinnovaatioiden käyttöönottoon.

Kansallinen ohjaus ja maakuntien palvelumäärittelyt ja -lupaukset sekä palveluntuottajille asetettavat vaatimukset on syytä määritellä siten, että ne mahdollistavat eri toimijoille riittävästi toimintavapauksia palveluiden ja oman toimintansa kehittämiseen ja uudenlaisten palveluinnovaatioiden kokeiluihin.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöittettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Vastaajien määrä: 1

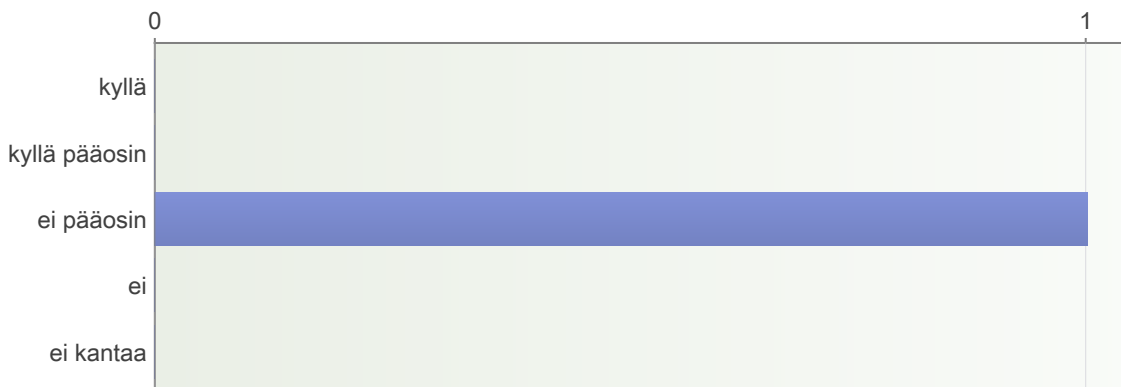
- Lakiin tulisi määritellä selkeämmin mm. se, mitä tarkoitetaan yleisillä oireilla ja sairauksilla, ammattihenkilöiden konsultaatioilla ja avovastaanotoilla ja laaja-alaisella osaamisella ja koordinoinnilla.
Lain toimeenpanon kannalta olisi syytä täsmentää, milloin asiakkaalla katsotaan olevan monia yhtäaikaista tuen tarpeita ja millä perusteilla arvioidaan milloin palvelu on toistuvaa.
Epäselväksi jää, sisällytetäänkö neuvolapalvelut suoran valinnan palveluihin vai jätetäänkö niitä koskeva harkinta maakunnalle. Myös vastuu jakautuminen maakunnan liikelaitoksen ja sote-keskuksen sekä suun hoidon yksikön kesken koululaisten ja opiskelijoiden palveluiden osalta jää epäselväksi.
Uudistuksessa olisi syytä arvioida julkisen vallan käytön määrittelyä suoran valinnan palveluiden ja ylipäätään uudenlaisen valinnanvapauden näkökulmasta.
Sosiaalihuollon osalta tulisi määritellä tarkemmin palveluittain mitä tarkoitetaan tilapäisellä ja lyhytaikaisella palvelutarpeella sosiaalihuoltolain 14§:ssä (Tuen tarpeisiin vastaavat palvelut) määriteltyjen palveluitten osalta. Ilman määrittelyä epäselvät roolit ja kustannusvastuut liikelaitoksen ja suoran valinnan palveluiden tuottajien kanssa aiheuttavat käytännön ongelmia. Jatkovalmistelussa olisi syytä myös pohtia, tulisiko osa 14§:n palveluista rajata tilapäisinä ja lyhytaikaisinakin suoran valinnan ulkopuolelle.
Sote-keskusten sosiaaliohjauksen rooli selkiytyisi myös, jos laissa olisi tarkennus, missä tilanteissa kansalaisella on oikeus hakea palveluja suoraan maakunnan liikelaitoksesta ja missä tilanteissa liikelaitoksen palveluiden piiriin päästään sote-keskuksen sosiaaliohjauksen kautta.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

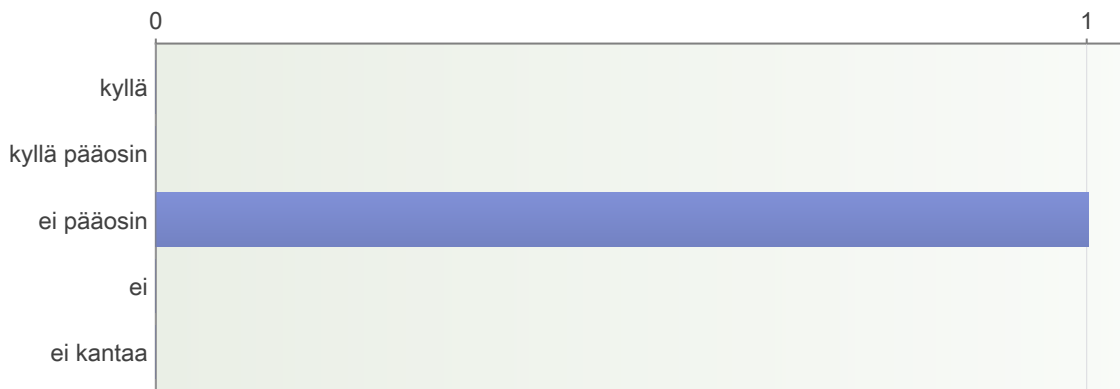
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Järjestäjä voi määritellä suoran valinnan palveluiden piirissä olevien palvelukokonaisuuksien ja palveluiden sisällöt, laatu- ja vaikuttavuustavoitteet sekä integraation toteutumista koskevat vaatimukset. Suoran valinnan palveluiden tuottaja vastaa järjestäjälle siitä, että maksuseteleillä tuotetut palvelut täyttävät järjestäjän niille asettamat sisältö ja laatuvaatimukset. Järjestämisvastuun näkökulmasta olisi perusteltua, että maakunta voisi määritellä maksusetelituottajien hyväksymiskriteerit ja maakunta hyväksyisi myös maksusetelituottajat nykyisen palvelusetelijärjestelmän mukaisesti. Järjestäjän ohjaus- ja vaikutusmahdollisuuksien varmistamiseksi 17 § tulisi tarkentaa niin, että ”Suoran valinnan palvelun tuottajan on annettava asiakkaalle maksusetelin avulla mahdollisuus valita palvelun tuottaja niissä suoran valinnan palvelukokonaisuuksiin kuuluvissa yksittäisissä toimenpiteissä ja palveluissa, jotka ovat maakunnan määrittelemiä maksusetelillä tuotettavia palvelukokonaisuuden itsenäisiä osakokonaisuuksia”. Ehdotuksen 36§ kohtaan 5 tulisi tarkentaa esimerkiksi seuraavasti: ” 5) miten tuottaja toteuttaa maakunnan palvelustrategiaan ja palvelulupaukseen, asiakkaiden palvelukokonaisuuksiin ja palveluketjuihin sekä maksuseteleillä tuotettaviin palveluihin samoin kuin palvelujen yhteensovittamiseen liittyviä ehtoja. Maksusetelijärjestelmässä maakunta ei voi kantaa järjestämisvastuutaan: maakunnalla ei ole suoria ohjaus- eikä vaikutusmahdollisuuksia maksusetelipalvelun tuottajaan. Maakunta voi lakiesityksen 31 §:n mukaan asettaa palvelun laatuun, saatavuuteen ja palvelujen yhteen sovittamiseen liittyviä ehtoja suoran valinnan palvelun tuottajille, mutta ei maksusetelipalvelun tuottajille.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

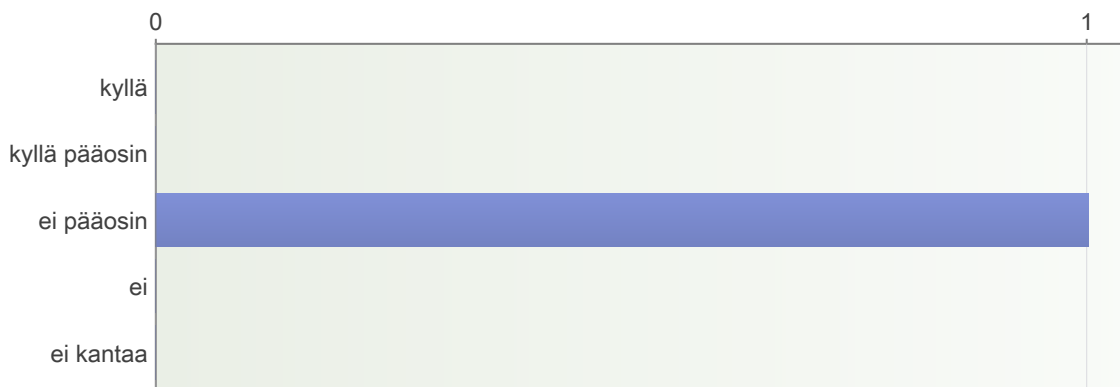
- Maakunnalla tulisi olla järjestäjänä mahdollisuus päättää ketä se hyväksyy järjestämiensä palveluiden maksusetelituottajaksi nykyisen palvelusetelituottajien hyväksymiskäytäntöjen mukaisesti.

Lain 17§ tulisi tarkentaa niin, että siinä määriteltäisiin maakunnalle yksiselitteinen valta määrittellä ne palvelukokonaisuudet ja palvelut, joissa sote-keskuksen on tarjottava maksuseteliä sekä maksuseteleiden arvot.

Lakiesityksen mukaan sote- keskuksella säilyy kokonaisvastuu asiakkaan palvelukokonaisuudesta, palvelun laadusta ja vaikuttavuudesta sekä maksusetelipalvelun tuottajan tekemistä virheistä silloinkin, kun asiakas käyttää maksuseteliä. Sote-keskuksella ei kuitenkaan ole juuri mahdollisuutta puuttua asiaan, jos se esimerkiksi havaitsee maksusetelipalvelun laadussa ongelmia. Kokonaisvastuun hajautuminen liikelaitoksen, maakunnan, suoran valinnan palvelun ja maksusetelipalvelun tuottajan välillä voi aiheuttaa viivästyksiä ja heikentää palvelujen integraatiota.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

25. Vapaamuotoiset huomiot.

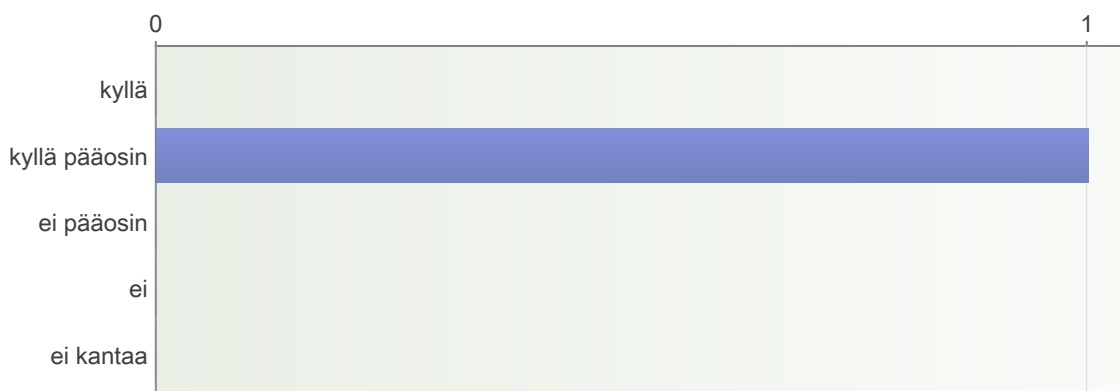
Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan mahdollisuuksien varmistamiseksi maakunnalle tulisi antaa selkeä päätösvalta siitä, mistä palvelukokonaisuuksista ja palveluista asiakkaalle on tarjottava maksuseteliä sekä maksusetelin arvon määrittely.

Asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen maksusetelijärjestelmässä, jos hänellä on riittävästi tietoa sairaudestaan tai muusta palvelun tarpeestaan, kykyä arvioida eri vaihtoehtoja maksusetelin käyttämisessä, riittävästi puolueetonta tietoa tarjolla olevista palveluista ja niiden laadusta sekä kyky tehdä tietoon perustuvia valintoja.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

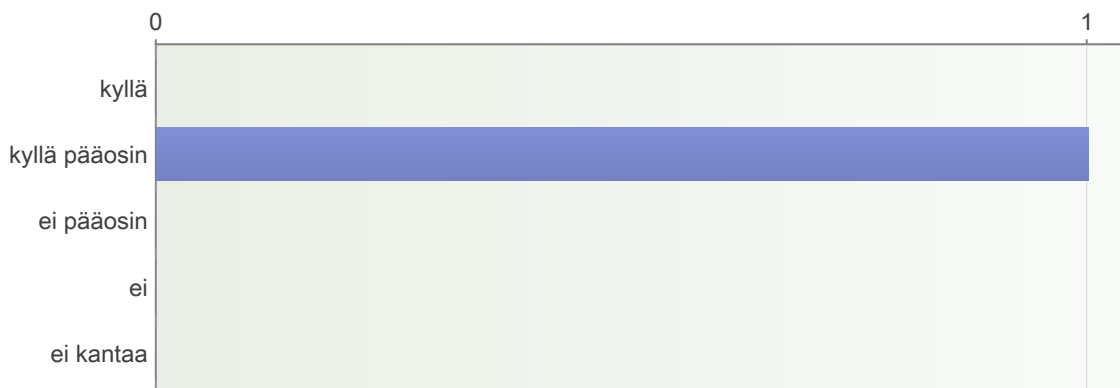
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on riittävä valinnan mahdollisuus, mutta se ei kaikin osin ole tarkoituksenmukaista. Valintaoikeutta voi olla tarpeen rajata jossain tilanteissa, esimerkiksi silloin, kun lastensuojelun tai päihde- ja mielenterveyspalvelujen saaminen viivästyy asiakkaan itsensä tai hänen läheistensä tekemien valintojen seurauksena.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

29. Vapaamuotoiset huomiot.

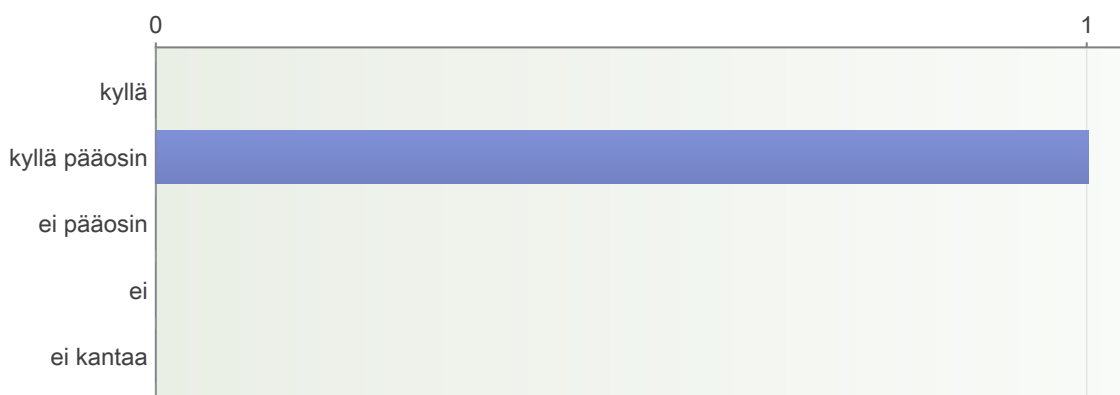
Vastaajien määrä: 1

- Asiakasseteli lisäisi asiakkaiden valinnanvapautta oleellisesti. Asiakkaan oikeuksien näkökulmasta jää kuitenkin epäselväksi, miten asiakassetelillä hankittavat palvelut määritellään eli kuinka varmistetaan se, että asiakas tietää, millaista palvelua hän on oikeutettu saamaan.

Palvelusetelijärjestelmässä kunta määrittää palvelun sisällön ja asettaa palveluntuottajan hyväksymiskriteerit. Maakunnalla pitäisi olla mahdollisuus asettaa hyväksymiskriteerit asiakassetelipalvelun tuottajalle.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

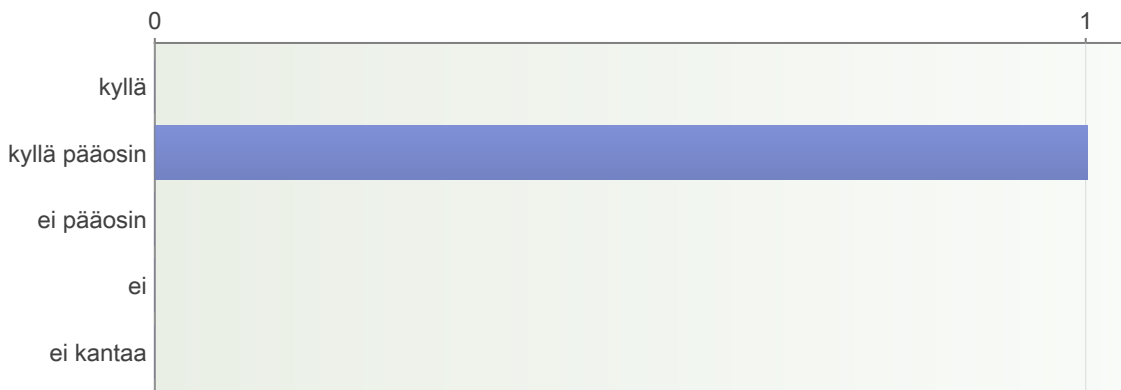
- Lakiluonnoksessa 43§ on määritelty maakunnalle järjestäjänä mahdollisuus määritellä asiakassetelillä tuotettavien palveluiden sisällön ja palveluntuottajille asetettavien vaatimuksia asiakassuunnitelmien kautta.

Asiakassetelituottajien ohjaaminen on vaikeaa. Lakiluonnoksessa jää osin epäselväksi maakunnan liikelaitoksen, maakunnan, sote-keskusten sekä erilaisin ostopalvelusopimuksin ja setelijärjestelyin toimivien palveluntuottajien tosiasialliset hankinta- ja alihankintasuhteet ja maakunnan tosiasialliset ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet.

Järjestäjän (maakunnan) ohjaus- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamisen kannalta olisi syytä sisällyttää lakiin nykyisen palvelusetelijärjestelmän mukainen tuottajien hyväksymismenettely. Siten maakunnalla olisi mahdollisuus asettaa asiakassetelituottajille ja tuotettaville palveluille selkeät vaatimukset sekä seurata ja valvoa niiden toteutumista

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

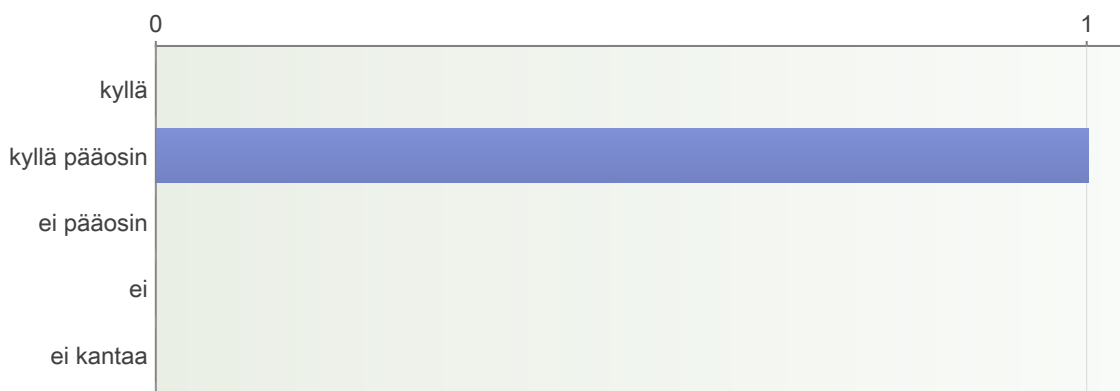
33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa annetaan maakunnalle mahdollisuus päättää asiakaseteleiden käytöstä. Lakiluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on asiakaseteleiden käytön minimiksi asetettu 15 prosenttia palveluiden kokonaiskustannuksista.
Lisäksi lakiluonnoksessa määrätään, että maakunnan on käytettävä palvelujen järjestämisessä asiakasseteliä riittävässä määrin sen varmistamiseksi, että muissa kuin suoran valinnan palveluiden toteutuu asiakkaan valinnanvapaus.
Tätä määräystä olisi syytä tarkentaa ainakin siltä osin, että tarkastellaanko valinnanvapauden toteutumista palvelu-, palvelukokonaisuus- vai liikelaitostasolla. Myös valinnanvapauden toteutumisen riittävyden arviointiperusteet tulee olla selkeitä.
Maakuntien päätöksentekoa esitetään voimakkaasti rajoitettavaksi. Lakiluonnoksen 21 §:ssä säädettäisiin maakunnalle velvoite käyttää asiakasseteliä riittävässä määrin sen varmistamiseksi, että muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan valinnanvapaus. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että vähimmäistasona on, että viisitoista prosenttia (15 %) näiden palveluiden kokonaiskuluista olisi asiakassetelin piirissä. Kiinteä vähimmäistason määrittely on perusteetonta maakuntien itsehallinnollisen aseman ja niissä vallitsevien erilaisten olosuhteiden vuoksi.
Asiakasseteli tulee kohdistumaan pääosin erikoissairaanhoidon palveluihin, jotka ovat jo tällä hetkellä valinnanvapauden piirissä julkisen terveydenhuollon osalta koko maan alueella.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että palvelut rajataan ainakin alkuvaiheessa asiakassuunnitelmassa mainittuihin palveluihin. Tämä voi kaventaa asiakkaan tosiasiallisia mahdollisuuksia vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen.

Lakiluonnoksen 25§:ssä todetaan, että henkilökohtaista budjettia voidaan käyttää niiden asiakkaiden palveluissa, joilla on jatkuvaa tuen ja avun tarvetta. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan velvoite tarjota henkilökohtaista budjettia iäkkäille ja vammaisille henkilöille, joilla on pitkäaikaista, jatkuvaa ja laaja-alaista eli useita erilaisia palvelujen, tuen ja avun tarvetta.

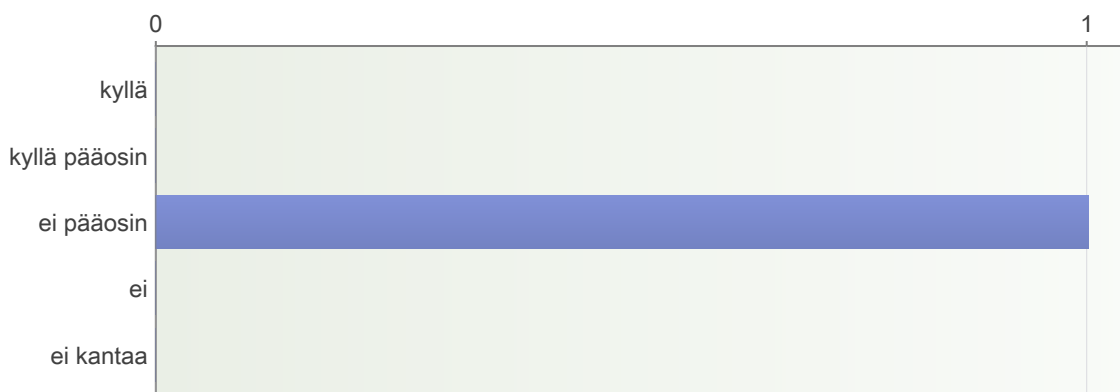
Lakiin olisi syytä tarkentaa, milloin kysymyksessä on tässä tarkoitettu pitkäaikainen, jatkuva ja laaja-alainen eli useiden erilaisten palvelujen, tuen ja avun tarve. Voidaanko esimerkiksi säännöllisen kotihoidon tai ympärivuorokautisen asumispalveluiden tarve tulkita tällaiseksi?

Henkilökohtainen budjetti antaa asiakkaalle hyvin laajat mahdollisuudet tarvitsemiensa palvelujen toteuttamiseen. Sen soveltamisala ja velvoittavuus on laaja ja sen käyttöön on esityksen mukaan tarkoitus siirtyä välittömästi lain tullessa voimaan vuonna 2019. Tämä loisi suuren riskin asiakkaiden palvelujen jatkuvuudelle ja toisaalta kustannusten hallitsemattomalle kasvulle ja edellyttäisi runsaasti henkilöresurssia palvelutarpeen arviointiin yhtä aikaisesti vuoden 2018 - 2019 -vaihteessa.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että jos asiakas ei valitse itselleen suoran valinnan tuottajaa, maakunta huolehtii henkilön listaamisesta lähinnä olevan sote-keskuksen ja/tai suunhoidon yksikön asiakkaaksi.

Asian selkeyttämiseksi lakiin olisi hyvä ottaa vastaavat määräykset myös asiakas- ja maksusetelin osalta.

Hyvä olisi myös määritellä, millä perusteella maakunta em. valintoja asiakkaiden puolesta voi tehdä.

Esitykseen tuetusta päätöksenteosta ei sisälly minkäänlaista vaikutusten arviointia. Jatkovalmistelu edellyttää kustannusvaikutusten realistista arviointia.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

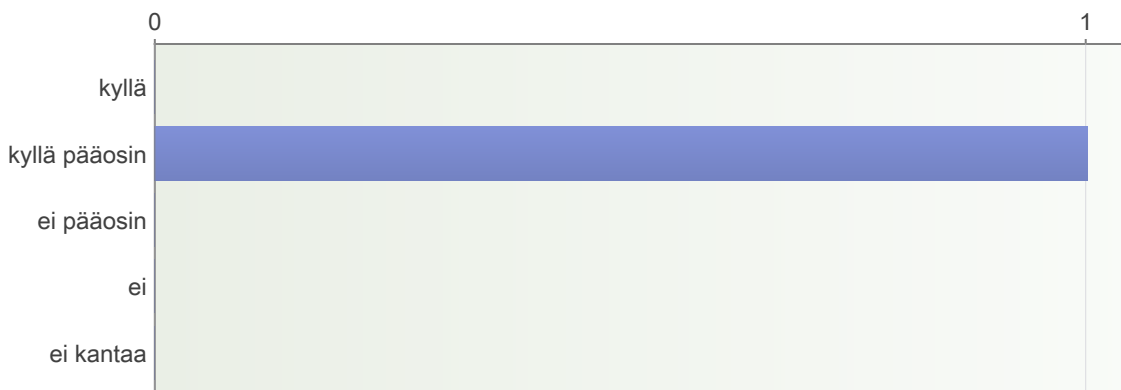
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunta voi lakiluonnoksen mukaan asettaa suoran valinnan palveluiden tuottajille ehtoja. Maakunnan ohjaus- ja valvontavastuun toteuttamisen näkökulmasta olisi perusteltua määritellä maakunnalle vastaavanlainen ehtojen asettamismahdollisuus myös maksu- ja asiakassetelipalvelun tuottajille. Kansalaisilla on lakiluonnoksen mukaan mahdollisuus valita suoran valinnan palveluiden palvelun tuottaja ja toimipiste sekä liikelaitoksen toimipiste koko Suomen alueelta. Lakiin olisi syytä tarkentaa, miten maakunta voi asettaa ehtoja eri puolilla Suomea toimiville palveluntuottajille. Lakiin olisi myös syytä täsmentää, onko maakunnalla palveluiden järjestäjänä samanlainen vastuu kansalaisen palveluista myös silloin, kun asiakas valitsee maakunnan ulkopuolella toimivan palveluntarjoajan. Mikäli maakunta vastaa järjestäjän roolissa myös niistä palveluista, joiden tuottajana on sellainen maakunnan ulkopuolella toimiva palveluntuottaja, jonka kanssa maakunta ei ole tehnyt sopimusta ja jolle maakunta ei ole erikseen asettanut ehtoja, on lakiin täsmennettävä maakunnan roolia ja mahdollisuuksia ohjata ja valvoa tällaisia palveluntuottajia.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

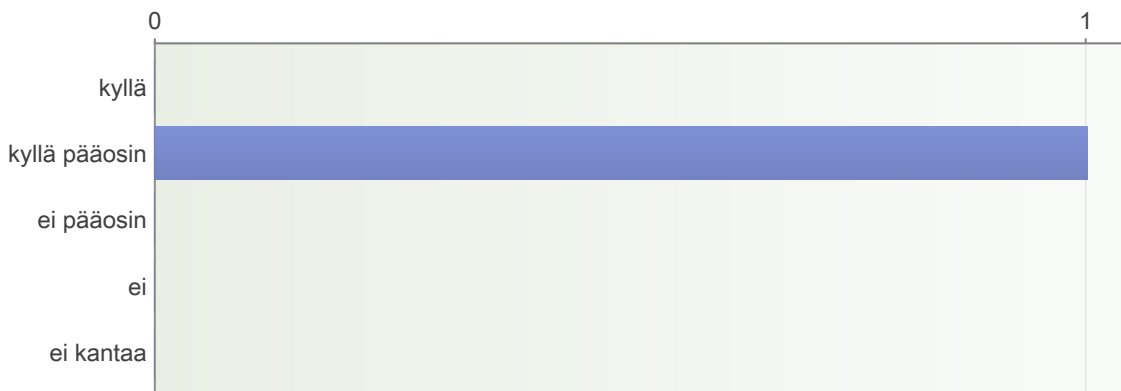
41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan 56 § mukainen mahdollisuus sopia muista korvauksista palvelun tuottajan kanssa on kannatettavaa ja sen avulla on mahdollisuus lisätä asukkaiden alueellista yhdenvertaisuutta sekä kaventaa alueellisia hyvinvointi- ja terveyseroja.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Voimaanspanolakiluonnoksessa säädetään toimitilojen ja irtaimen omaisuuden siirrosta maakunnalle. Valinnanvapauslakiin olisi syytä sisällyttää määräykset näiden maakunnille siirtyvien toimitilojen ja irtaimen omaisuuden vuokraamiseen liittyvistä käytännöistä. Onko maakunnan yhtiöiden vuokrattava maakunnalle siirtyviä tiloja vai voivatko maakunnan yhtiöt päättää vapaasti omista tiloistaan.

Onko muilla kuin maakunnan omilla yhtiöillä mahdollisuus kilpailla maakunnan omistamista/hallinnoimista tiloista maakunnan omistamien yhtiöiden kanssa.

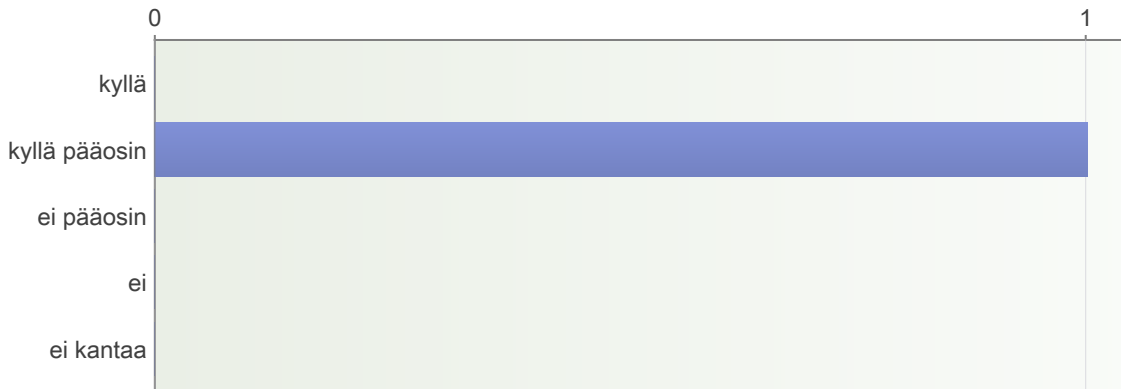
Maakunnille siirtyvien tilojen ja irtaimen omaisuuden käyttöön liittyvillä käytännöillä on merkittävä vaikutus maakunnan yhtiöiden ja yksityisten yhtiöiden tasapuoliseen kohteluun ja kilpailuasetelmaan. Siksi niitä koskevat määräykset tulisi sisällyttää uudistusta ohjaaviin lakeihin.

Maakunnan mahdollisuus asettaa tuottajille asukkaiden palvelun tarpeesta johtuvia ehtoja ja tarvittaessa muuttaa niitä on kannatettava. Palveluntuottajille annettavat velvoitteet raportoida tietoja, joiden perusteella asiakkaat voivat käyttää valinnanvapauttaan ja tehdä valintoja, ovat tarpeellisia.

Palvelun tuottajan velvoitteet voivat kuitenkin luoda kynnyksen palveluntuottajaksi ilmoittautumiselle, varsinkin pienten tuottajien osalta. Tuottajien velvoitteet karsivat jo toimivia yrityksiä ja nostavat pienten yritysten kynnystä markkinoille tuloon. Kyse on erityisesti tietojärjestelmiin liittyvistä vaatimuksista sekä raportointivelvoitteista.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista. 15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kiinteä tarveperusteinen maksu tuottajalle on periaatteessa hyvä määräytymisperuste, mutta jos tarvekertoimet ovat puutteellisia, tämä voi käytännössä kannustaa tuottajaa ohjaamaan suuria kustannuksia tai niiden riskiä aiheuttavia asiakkaita liikelaitoksen tai toisen suoran palvelun tuottajan hoidettavaksi. Määräytymisperuste voi myös kannustaa kohdennettuun asiakashankintaan.

Suun terveydenhuollossa kapitaatiokertoimet eivät ole toimivia.

On myönteistä, että maakunnille ehdotetaan jätettäväksi harkinnanvaltaa kapitaatorahoituksen tason määrittelyssä ja osin myös oikeus poiketa kansallisista kertoimista. 4/5 kiinteän osan sitominen ehdottomaksi kiinteän korvauksen minimitasoksi ei ole tarkoituksenmukaista.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

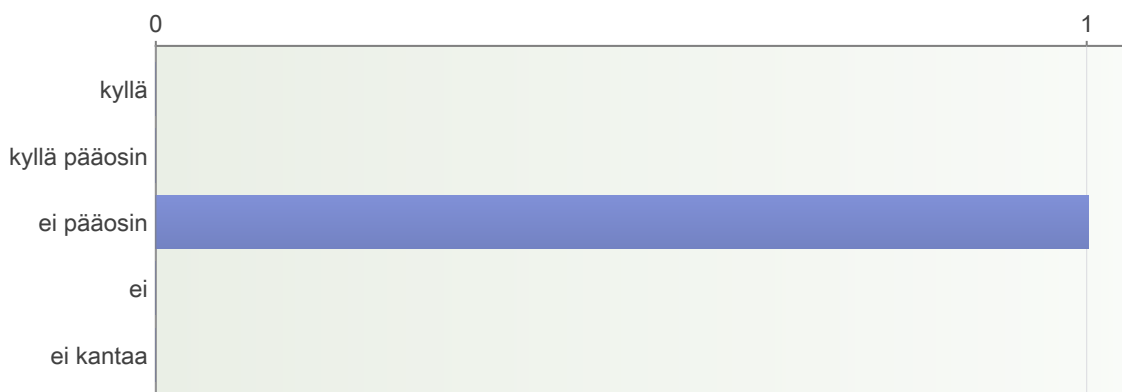
47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan 56 § mukainen mahdollisuus sopia muista korvauksista palvelun tuottajan kanssa on kannatettavaa ja sen avulla on mahdollisuus lisätä asukkaiden alueellista yhdenvertaisuutta sekä kaventaa alueellisia hyvinvointi- ja terveysteroja.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Aikataulu on haastava. Uudistuksen toimeenpano edellyttää aivan uudenlaista järjestäjää ja järjestäjäosaamista, toimintamalleja sekä niihin liittyviä tietojärjestelmiä. Siirtymäajan jatkaminen tai vaiheistaminen olisi jossain määrin perusteltua. Nopean toimeenpanon etuna on kuitenkin se, että maakunnat voivat organisoida alusta asti lopulliseen muotoonsa eikä väliaikaisia toimintamalleja ja organisaatioita tarvitse perustaa.

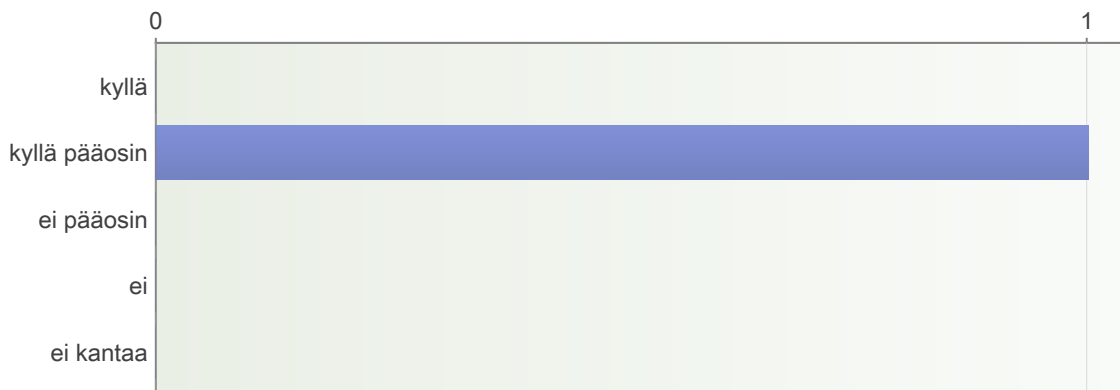
Lakiin on syytä tarkentaa, onko maakuntien tarjottava kansalaisille mahdollisuus suoran valinnan palveluihin 1.1.2019 alkaen, vaikka maakunnan omaa suoran valinnan palveluiden tuotantoa ei olisikaan vielä tuohon mennessä yhtiötetty. Jos kansalaisilla on mahdollisuus valita suoran valinnan palveluiden palvelun tuottaja 1.1.2019 alkaen, lakiin on määriteltävä miten maakunnan on liikelaitoksen toiminnassa eriytetään suoran valinnan palveluiden tuotanto ja miten ja milloin kansalaiset voivat valita ja listautua liikelaitoksen ja sote-keskusten asiakkaiksi.

Voimaansäätöluonnoksen mukaan ” Väliaikaisen toimielimen tehtävänä ei ole poliittisia linjauksia vaativien asioiden valmistelu”. Sote-uudistuksen valmistelu ja toimeenpano edellyttävät (mm. suoran valinnan palveluiden, asiakassetelipalveluiden, henkilökohtaisen budjetoinnin palveluiden määrittelyä) poliittisia linjauksia ja päätöksentekoa.

Valinnanvapauslakiin tai em. toimeenpanolakiin olisi määriteltävä toimintamalli, jonka mukaisesti maakuntien valmistelussa olisi mahdollista tehdä poliittisia linjauksia ja päätöksiä jo ennen varsinaisten maakuntavaltuustojen toiminnan käynnistymistä.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Järjestäjällä on mahdollisuus määrittellä järjestettävät palvelut ja ohjata ja valvoa palveluiden tuottajia.

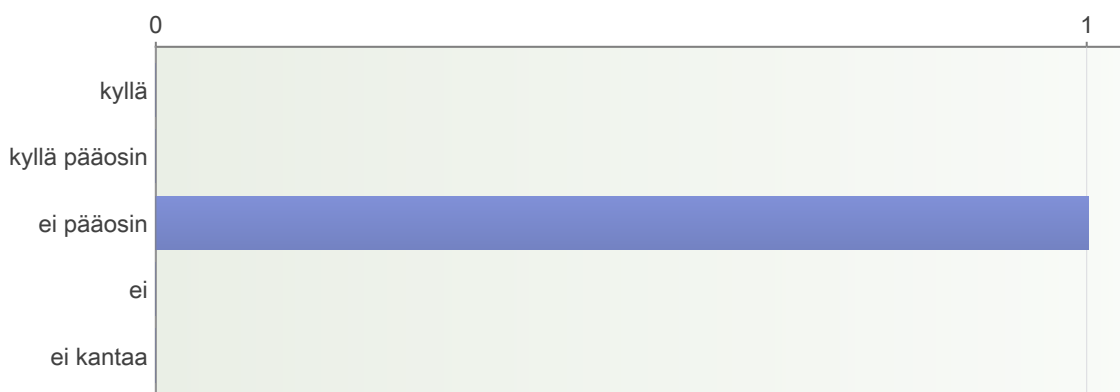
Maakunnan edellytyksiä järjestämisvastuun toteuttamiseen tulisi vahvistaa määrittelemällä maakunnalle oikeus hyväksyä myös maksu- ja asiakassetelien tuottajat.

Maakunnalle tulisi antaa oikeus asettaa ehtoja, hyväksyä tuottajia ja tehdä tuottajien kanssa sopimuksia myös oman alueensa ulkopuolella toimivien palveluntuottajien kanssa tilanteissa, joissa maakunnan asukkaat valitsevat tuottajia maakunnan ulkopuolelta.

Valinnanvapauslainsäädäntö kaventaa maakunnan mahdollisuuksia käyttää järjestämisvastuuseen liittyvää valtaa ja toteuttaa järjestämisvastuutaan.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaus mahdollistaa sosiaali- ja terveyspalveluiden markkinoiden laajentumisen huomattavasti nykyisestä. Julkisen tuotannon kilpailukyky on kuitenkin ainakin alkuvaiheessa hyvin vahva. Maakunnan yhtiöön siirtyy kuntien ja kuntayhtymien nykyiset asiakkaat, henkilöstö, tilat ja laitteet. Suoran valinnan palveluiden tuottamiseen liittyy myös merkittäviä taloudellisia riskejä. Nämä voivat osaltaan hillitä markkinoiden syntymistä.

Maakunnilla on lakiluonnoksen perusteella mahdollisuus ohjata ja vaikuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden toimintaan järjestettävien palveluiden, suoran valinnan palveluiden ja asiakassetelipalveluiden määrittelyllä. Markkinoiden ohjaamisen näkökulmasta olisi perusteltua määrittellä maakunnalle oikeus myös maksusetelipalveluiden tarkempaan määrittelyyn.

Maakuntien väestöpohjat ovat verrattain pieniä. Tämä asettaa kovat haasteet toimivien sosiaali- ja terveyspalveluiden markkinoiden syntymiselle esim. Kannonkosken kaltaisessa pienessä kunnassa. Lain jatkovalmistelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota markkinoiden monopolisoitumisen estämiseen. Esityksessä määritellään kilpailu- ja kuluttajaviraston oikeudesta puuttua maakunnan tai maakunnan määräysvaltaan kuuluvan yhteisön kilpailulain vastaiseen menettelyyn tai toiminnan rakenteeseen. Samassa

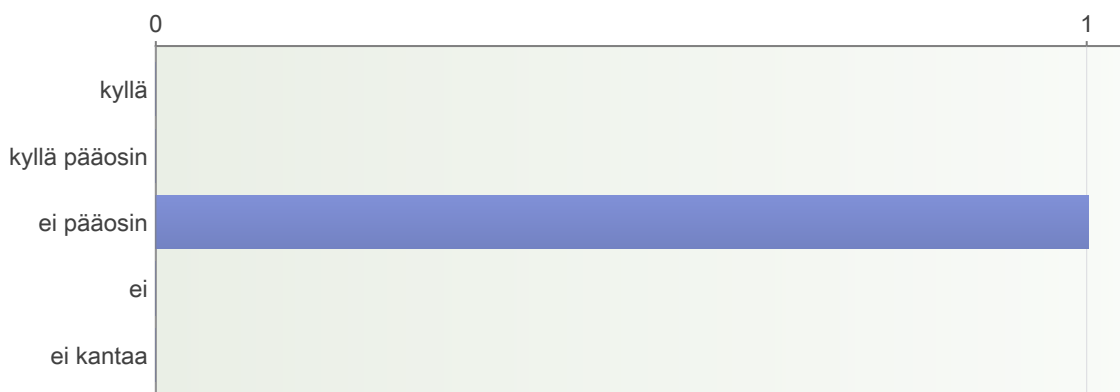
yhteydessä tulisi myös määritellä oikeus ja velvollisuus puuttua vastaavalla tavalla yksityisten palveluntuottajien kilpailulain vastaiseen menettelyyn tai toiminnan rakenteeseen.

Laki avaa aivan ennen näkemättömällä tavalla markkinoita: tällä hetkellä kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon lopputuotepalvelujen ostot ovat noin 2,8 miljardia vuodessa, lakiesityksen mukaan valinnanvapausmarkkinat olisivat noin 8 miljardia euroa vuodessa.

Palveluntuottajille asetettavista ehdoista ja tuottajakorvauksista riippuu, miten markkinat lopulta muotoutuvat. Todennäköistä on, että terveydenhuollon markkinat syntyvät suuriin kaupunkikeskuksiin, mutta ei haja-asutusalueelle.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnokseen on sisällytetty nk. verkostomalli, jolla pyritään mahdollistamaan myös pienten yritysten toimiminen suoran valinnan palveluiden tuottajana. Suoran valinnanvapauden palveluiden tuottajalta edellytetään kuitenkin laajaa palvelukokonaisuutta ja taloudellisen riskin kantokykyä. Näitä vaatimuksia voi verkostomallilla toimivillakin pienillä yrityksillä olla tosiasiallisesti vaikea täyttää. Lakiin olisikin syytä täsmentää tällaisen verkoston vastuuyrityksen vähimmäisvaatimukset. Edellytetäänkö verkoston kokoajalta esimerkiksi omaa tuotantoa vai voiko verkoston kokoajana ja maakunnan sopimus Kumppanina toimia esimerkiksi jokin yksittäinen konsulttiyritys?

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

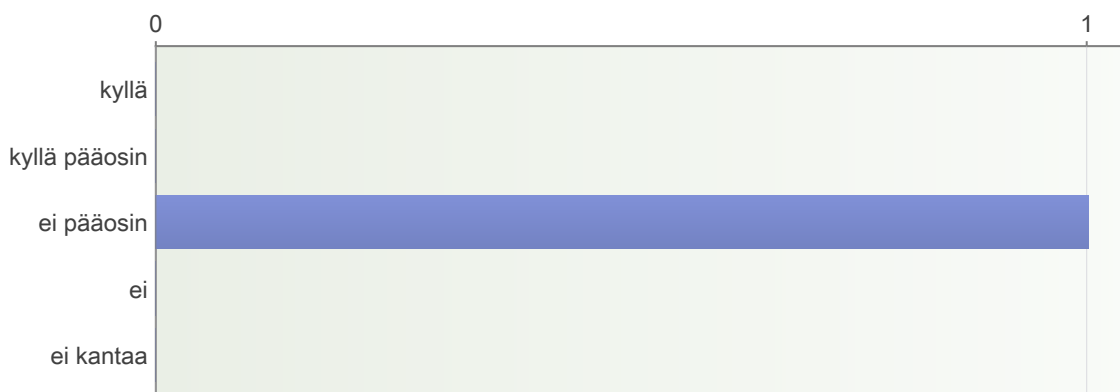
- Palveluntuottajien näkökulmasta valinnanvapaus ja kapitaatorahoitus voisi lisätä kannusteita ihmisten varhaiseen hoitamiseen ja hoitotasapainoista huolehtimiseen, toisaalta voi olla haasteellista toteuttaa maaseudulla.

Järjestäjältä vaaditaan taitoa ohjata ja valvoa palveluntuottajia niin, ettei riskit alihoitamisesta toteudu ja että ihmiset saavat kokonaisvaltaisia palveluja siitä huolimatta, että palveluketjut hajaantuvat useiden palveluntuottajien vastuulle. Hoidon jatkuvuus tulee taata.

On kuitenkin vaikeaa arvioida, kuinka uudistus lopulta vaikuttaa asiakkaiden valintoihin, sillä esimerkiksi mainonta ja markkinointi ohjaavat kuluttajien valintoja.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

59. Vapaamuotoiset huomiot.

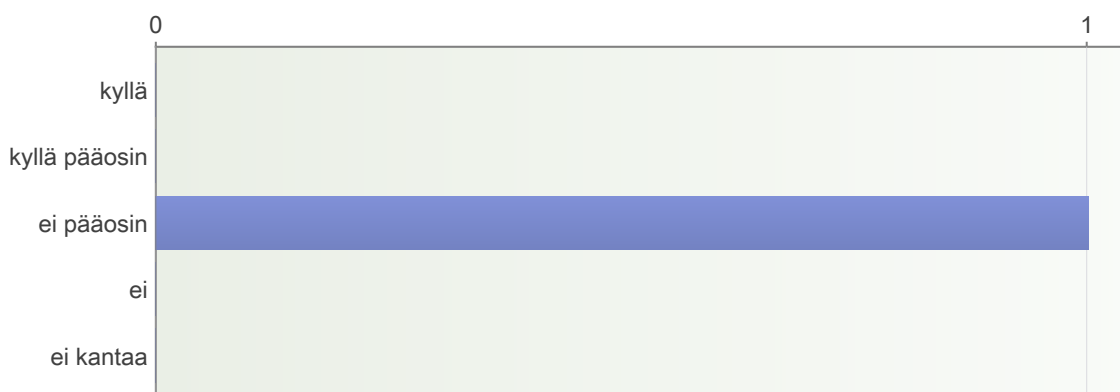
Vastaajien määrä: 1

- Suun terveydenhuollon muuttuminen suoran valinnan palveluksi parantaa palvelujen saatavuutta, mikä on asiakkaan kannalta hyvä asia. Maantieteellinen keskittyminen näyttää kuitenkin ilmeiseltä eli alueellista tasaa arvoa uudistus ei ainakaan paranna.

Järjestelmämuutos luo suuren riskin kustannusten kasvuun, kun asiakkaille syntyy oikeus valita yksityinen palveluntuottaja julkisen terveydenhuollon asiakasmaksuilla. Suun terveydenhuollon oletettu saatavuuden paraneminen myös lisäänee palvelujen kysyntää. Tästä voi aiheutua lisäkustannuksia edellä mainitun yksityiseltä julkiselle siirtymisen aiheuttamien lisäkustannuksen ohella. Keskeistä on, millä kapitaatiohinnalla palveluntuottajat ottavat vastuulleen asiakkaan suun terveydenhuollon vuodeksi.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaikutusarvioinnissa on hyvin nostettu esille valinnanvapauslainsäädännön positiivisia vaikutuksia ja riskejä. Valmistelun keskeneräisyys ja loppuvaiheessa tehdyt muutokset vaikuttavat kuitenkin niin, että vaikutusarvioinnissa on puutteita.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Ei vastauksia.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Ei vastauksia.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.